

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

VIDAUS AUDITO IR KONTROLĖS METODOLOGIJOS GRUPĖ

**2020 METŲ VIDAUS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMO
VIEŠUOSIUOSE JURIDINIUOSE ASMENYSE
APŽVALGA**

2021 m. lapkričio 25 d.

Vilnius

T U R I N Y S

SANTRUMPOS	3
SANTRAUKA.....	4
I. IŽANGA	6
II. VIDAUS KONTROLĖS TEISINIS REGULIAVIMAS IR JO POKYČIAI	7
III. INFORMACIJOS APIE VIDAUS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMĄ VJA RENGIMAS IR TEIKIMAS	12
IV. VIDAUS KONTROLĖS POLITIKOS NUSTATYMAS.....	15
V. VIDAUS KONTROLĖS ANALIZĖ IR VERTINIMAS.....	18
VI. IŠVADOS.....	22

SANTRUMPOS

Apžvalga – vidaus kontrolės įgyvendinimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse apibendrinta 2020 metų informacija.

BI – biudžetinė įstaiga.

COSO modelis – visapusė vidaus kontrolės struktūra, patvirtinta *Treadway* komisijos rėmėjų komiteto (angl. *Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission*).

CVAT – centralizuoto vidaus audito tarnyba.

Grupė – Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito ir kontrolės metodologijos grupė.

INTOSAI – Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija (angl. *International Organization of Supreme Audit Institutions*).

Įstatymas – Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (nauja redakcija išdėstytas 2019 m. liepos 11 d. įstatymu Nr. XIII-2312).

Aprašas – Vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1K-195 „Dėl vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje“.

VAT – vidaus audito tarnyba.

VJA – viešasis juridinis asmuo.

VšĮ – viešoji įstaiga.

SANTRAUKA

Finansų ministerija, formuodama valstybės politiką vidaus kontrolės srityje, parengė šią Apžvalgą, kuria siekiama prisidėti prie sklandaus vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA, skatinti VJA vadovus ir darbuotojus suprasti efektyvios vidaus kontrolės sukūrimo ir įgyvendinimo VJA svarbą, stiprinti vidaus kontrolę VJA, informuoti apie dažniausiai pasitaikančius teisės aktų reikalavimų neatitikimus vidaus kontrolės srityje ir jų tobulinimą.

Vidaus kontrolė – VJA vadovo sukurta kontrolės sistema VJA rizikai valdyti, padedanti užtikrinti VJA veiklos teisėtumą, patikimo finansų valdymo principo laikymąsi, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą.

Pagal vidaus kontrolės teisinį reguliavimą vidaus kontrolė VJA įgyvendinama atsižvelgiant į VJA veiklos ypatumus, laikantis *tinkamumo, efektyvumo, rezultatyvumo, optimalumo, dinamiškumo* ir *nenutrūkstamo funkcionavimo* vidaus kontrolės principų, apimant 5 tarpusavyje susijusius vidaus kontrolės elementus – *kontrolės aplinką, rizikos vertinimą, kontrolės veiklą, informavimą ir komunikaciją, stebėseną*, integruojant vidaus kontrolę į VJA veiklą, apimant pagrindinius valdymo procesus (*planavimą, atlikimą ir stebėseną*), nustatant vidaus kontrolės dalyvių pareigas, nuolat ją tobulinant ir pritaikant ją prie pokyčių. Toks prevencinis mechanizmas atitinka tarptautinę gerąją praktiką.

Šioje pirmojoje Apžvalgoje pateikiama apibendrinta vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA 2020 metais informacija, parengta išanalizavus 156 VJA (iš 158 turėjusių pateikti informaciją VJA) (*96 valstybės VJA ir 60 savivaldybių administracijų*) Finansų ministerijai pateiktą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant 3030 jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) 2020 metais, taip pat nagrinėjami vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA trūkumai ir teikiami siūlymai dėl vidaus kontrolės tobulinimo. Pažymėtina, kad toks nuoseklus VJA vidaus kontrolės įsivertinimo ir atskaitomybės procesas visame viešajame sektoriuje vyko pirmą kartą. Apžvalgoje išskiriami ir analizuojami du esminiai vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA aspektai, nuo kurių priklauso VJA vidaus kontrolės efektyvumas, o kartu ir visos VJA veiklos rezultatai.

Vidaus kontrolės politikos nustatymas VJA

Įsigaliojus Įstatymui, *VJA vadovui atsirado pareiga 2020 metais nustatyti VJA vidaus kontrolės politiką* – patvirtinti visą vidaus kontrolės įgyvendinimo mechanizmą VJA reglamentuojantį dokumentą. Išanalizavus VJA pateiktą informaciją, nustatyta, kad *iki 2021 metų IV ketvirčio savo vidaus kontrolės politiką buvo nustatę 92,53 procento visų VJA* (įskaitant pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), tačiau dėl įvairių priežasčių (COVID-19 pandemijos ir karantino režimo, žmoniškųjų išteklių trūkumo, kaitos, VJA pertvarkos, teisinio statuso, pavaldumo pasikeitimo ir kitų priežasčių) *vidaus kontrolės politikos nustatymo VJA procesas vėluoja*, nes 40,57 proc. visų VJA savo vidaus kontrolės politiką nustatė 2021 metais, o 6,66 proc. VJA dar tik planuoja tai padaryti iki 2021 metų pabaigos. Pažymėtina, kad VJA, kurių vidaus kontrolės politiką reglamentuojantys dokumentai dar nėra patvirtinti, skatinami neatidėliojant juos parengti ir patvirtinti, nes vidaus kontrolės politika – tinkamo VJA rizikų valdymo pagrindas, padedantis siekti VJA veiklos tikslų ir veiklą vykdyti laikantis skaidrumo principo.

VJA vidaus kontrolės analizė ir vertinimas

Įgyvendindami vidaus kontrolę reglamentuojančių teisės aktų nuostatas *VJA vadovai privalo užtikrinti, kad kiekvienais metais būtų atliekama VJA vidaus kontrolės analizė ir vidaus kontrolės vertinimas* – kaip neatsiejama vidaus kontrolės tobulinimo dalis. Išanalizavus VJA pateiktą informaciją, nustatyta, kad savo vidaus kontrolę 2020 metais *labai gerai* įvertino 4,83 procento visų VJA, *gerai* – 89 procentai, *patenkinamai* – 1,93 procento, *silpnai* – 0,44 procento. Taigi dauguma VJA savo vidaus kontrolę vertina *gerai* (kai visa rizika nustatyta ir valdoma, bet yra vidaus

kontrolės trūkumų, neturinčių neigiamos įtakos VJA veiklos rezultatams). *Patenkinamą* arba *silpną* vidaus kontrolės įvertinimą VJA dažniausiai lėmė VAT (CVAT) vidaus auditų, savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų, Valstybės kontrolės ir kitų audito vykdytojų atliktų auditų rezultatai ir nustatyti reikšmingi VJA veiklos trūkumai. Pažymėtina, kad dėl tam tikrų priežasčių (pavyzdžiui, kai kurie VJA buvo įsteigti tik 2020 metais, nevykdė veiklos, vyko jų reorganizacija ir kitų priežasčių) vidaus kontrolės 2020 metais neįvertino ir vidaus kontrolės vertinimo Finansų ministerijai nepateikė 3,77 procento VJA.

Kaip praktika parodė, šis laikotarpis buvo intensyvus ir nelengvas daugeliui VJA. Finansų ministerija sulaukė daug paklausimų, pasiūlymų, vyko aktyvi komunikacija su VJA vadovais ir atsakingais už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą darbuotojais. Tačiau įgyvendinant vidaus kontrolės reikalavimus VJA neišvengta nesklandumų: kai kurie VJA vėluoja nustatyti vidaus kontrolės politiką, kai kurie neatliko vidaus kontrolės analizės ir nepateikė vidaus kontrolės 2020 metais vertinimo, dar kiti laiku nepateikė arba pateikė nekokybiškai parengtą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą juose, ne visuose VJA buvo paskirti už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atsakingi darbuotojai, trūko komunikacijos su pavaldžiais ir (arba) atskaitingais VJA rizikos valdymo ir vidaus kontrolės klausimais. Remiantis Finansų ministerijai VJA pateiktos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2020 metais VJA atlikta analize, atsižvelgiant į VJA darbuotojų keliamus klausimus dėl vidaus kontrolės ir siekiant padėti ištaisyti dažniausiai pasitaikančius vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA trūkumus bei tinkamai įgyvendinti teisės aktuose nustatytus vidaus kontrolės reikalavimus, Apžvalgoje pateikti siūlymai dėl vidaus kontrolės VJA tobulinimo.

I SKYRIUS IŽANGA

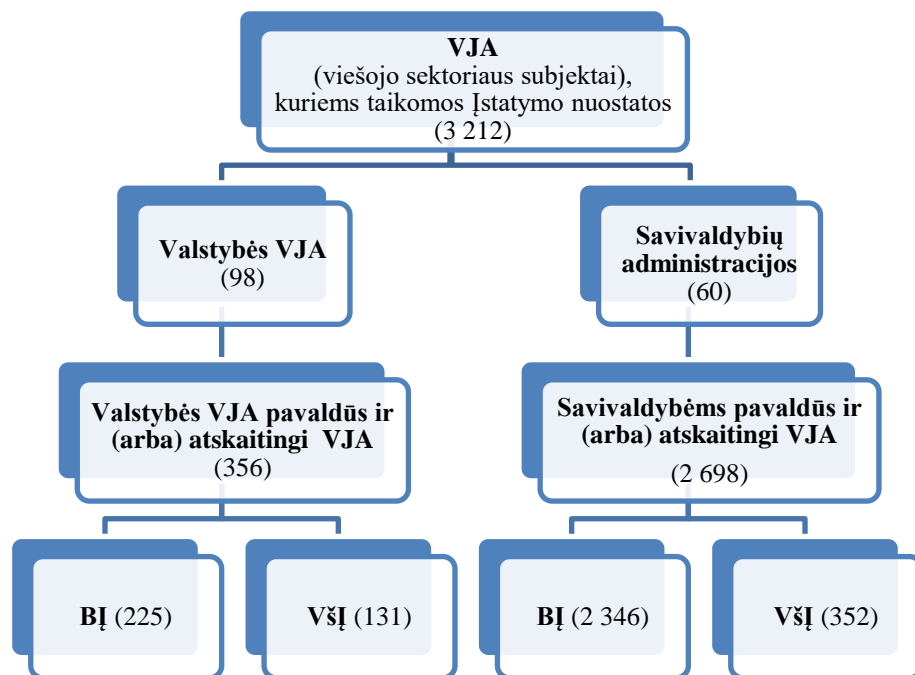
1.	Apžvalgos rengimo teisinis pagrindas	„Finansų ministerija, atlikdama metodinio vadovavimo funkciją vidaus kontrolės srityje, <...> <i>rengia ir skelbia Finansų ministerijos interneto svetainėje apibendrintą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą viešuosiuose juridiniuose asmenyse</i> “ (Aprašo 31 punktą).
2.	Apžvalgos duomenų šaltinis	Apžvalga parengta VJA (98 valstybės VJA ir 60 savivaldybių administracijų) vadovų Finansų ministerijai pateiktos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA, įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA, pagrindu.
3.	Apžvalgos tikslai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikti apibendrintą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA. 2. Padėti VJA vadovams suprasti efektyvios vidaus kontrolės sukūrimo ir įgyvendinimo VJA svarbą. 3. Stiprinti vidaus kontrolę VJA. 4. Informuoti VJA vadovus, sprendimus priimančias institucijas ir kitus suinteresuotus asmenis apie dažniausiai pasitaikančius teisės aktų reikalavimų neatitikimus vidaus kontrolės srityje ir jų tobulinimą.
4.	Apžvalgos subjektai	VJA, kurie yra viešojo sektoriaus subjektai: <ol style="list-style-type: none"> 1. BĮ; 2. VšĮ.
5.	Apžvalgos laikotarpis	2020 metai
6.	Apžvalgoje panaudota papildoma informacija	<ol style="list-style-type: none"> 1. VAT (CVAT) vadovų Finansų ministerijai pateiktos metinės VAT (CVAT) 2020 metų veiklos ataskaitos (<i>informacija apie vidaus kontrolės vertinimą VJA, jiems pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA</i>). 2. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. spalio 1 d. valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-10 „2019 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“ ir 2020 m. spalio 1 d. valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-9 „2019 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“ (<i>informacija apie pateiktas rekomendacijas dėl vidaus kontrolės trūkumų, susijusių su VJA veikla</i>).
7.	Ribojančios sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rengiant Apžvalgą laikytasi prielaidos, kad iš VJA gauta informacija (patikslinta informacija) yra patikima ir teisinga. 2. 2020 ir 2021 metais Lietuvos Respublikoje paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija dėl COVID-19 (koronaviruso infekcijos) pandemijos ir nustatytas karantino režimas (<i>trikdžiai dirbant nuotoliniu būdu, VJA vėlavimas laiku nustatyti vidaus procedūras ir patvirtinti vidaus dokumentus, laiku parengti ir pateikti ar patikslinti informaciją Finansų ministerijai</i>).

II SKYRIUS

VIDAUS KONTROLĖS TEISINIS REGULIAVIMAS IR JO POKYČIAI

Įstatymas nustato vidaus kontrolės veikimą, tikslus ir dalyvių kompetenciją vidaus kontrolės srityje. Jis taikomas *VJA, kurie yra viešojo sektoriaus subjektai*¹, t. y. BĮ ir VŠĮ. Kitiems *VJA, kurie nėra viešojo sektoriaus subjektai* (t. y. valstybės ir savivaldybės įmonėms), Įstatymas taikomas tiek, kiek jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatyta pareiga įgyvendinti vidaus kontrolę ir atlikti vidaus auditą.

Įstatymo taikymo sritis pavaizduota 1 paveiksle.

1 pav. Įstatymo taikymo sritis (2021 m. gegužės 1 d. duomenys)

Įstatyme reglamentuotas visas vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA mechanizmas (4 straipsnio 2 dalis), o jo nuostatos detalizuojamos Apraše, kuriuo remdamiesi VJA vadovai gali tinkamai įgyvendinti Įstatymo 7 straipsnio 2 dalies reikalavimus dėl vidaus kontrolės sukūrimo VJA, jos įgyvendinimo, tobulinimo, vidaus kontrolės politikos nustatymo ir informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA teikimo.

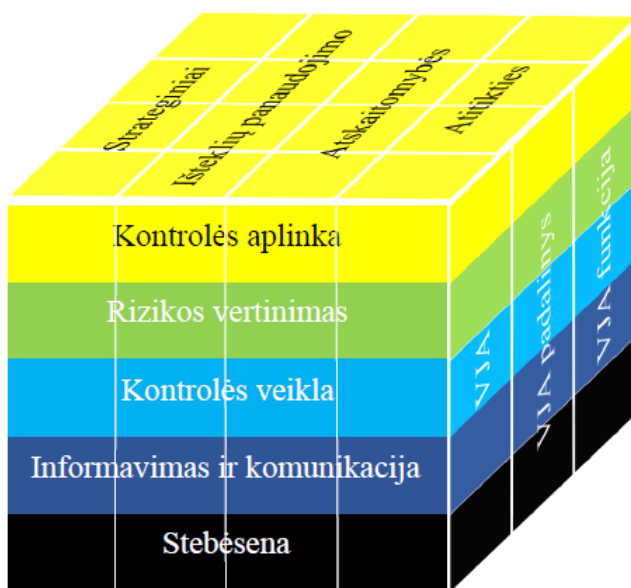
Pažymėtina, kad Įstatyme bendrosios su vidaus kontrole susijusios nuostatos nėra naujos. Iki 2019 m. gruodžio 31 d. galiojusios Įstatymo redakcijos 10 straipsnyje buvo nustatyta VJA vadovo atsakomybė už efektyvios vidaus kontrolės (įskaitant finansų kontrolę) sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatyme taip pat nustatyta BĮ vadovo pareiga užtikrinti veiksmingą BĮ vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą (9 straipsnio 2 dalies 6 punktas).

Pagal Įstatymo ir Aprašo reikalavimus vidaus kontrolė VJA įgyvendinama atsižvelgiant į VJA veiklos ypatumus, laikantis vidaus kontrolės principų, apimant 5 tarpusavyje susijusius vidaus kontrolės elementus, integruojant vidaus kontrolę į VJA veiklą, apimant pagrindinius valdymo

¹ Viešojo sektoriaus subjektų sąvoka reglamentuojama Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 2 straipsnio 22 dalyje.

procesus (planavimą, atlikimą ir stebėseną), nustatant vidaus kontrolės dalyvių pareigas, nuolat ją tobulinant ir pritaikant ją prie pokyčių. Toks vidaus kontrolės įgyvendinimas atitinka tarptautinę gerąją praktiką – INTOSAI viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires ir tarptautiniu mastu pripažintą COSO modelį.

COSO modelis pateiktas 2 paveiksle. COSO modelio esmė – tiesioginis ryšys tarp pagrindinių VJA tikslų, rodančių, ko kiekvienas VJA savo veikloje siekia, ir vidaus kontrolės elementų, rodančių, ko reikia tikslams pasiekti. Šis ryšys pavaizduotas kubo formos trimatėje matricoje. 4 pagrindinės VJA tikslų grupės – strateginiai, išteklių panaudojimo, atskaitomybės ir atitikties tikslai – nurodomi 4 vertikaliuose stulpeliuose, o 5 vidaus kontrolės elementai – 5 horizontaliose eilutėse. Be to, trečioji matricos dimensija rodo, kad vidaus kontrolė aktuali ne tik pačiam VJA, bet ir atskiriems jo administracijos padaliniams ar netgi funkcijoms.

2 pav. COSO modelis

Vadovaujantis vidaus kontrolę reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, vidaus kontrolė VJA diegiama atsižvelgiant į *VJA veiklos ypatumus* (kuriuos lemia jo organizacinė struktūra, dydis, reguliavimo lygis, rizika, veiklos aplinka, sudėtingumas, veiklos sritis ir kiti ypatumai). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad *mažuose VJA (kurių organizacinė struktūra nėra didelė)* dažnai taikomos mažiau formalios kontrolės procedūros, nes tokie VJA dažnai neturi galimybės tinkamai atskirti kontrolės funkcijų. Tokiais atvejais daugiau kontrolės funkcijų turi atlikti pats VJA vadovas (pavyzdžiui, peržiūrėti prieš pasirašant apskaitos dokumentus, atskaitas, prireikus sudaryti komisiją netikėtam turto ir lėšų teisingo panaudojimo atvejui patikrinti ir kt.). Mažuose VJA vadovams atliekant VJA veiklos priežiūrą, vidaus kontrolės (įskaitant finansų kontrolę) stebėseną dažniausiai įgyvendinama VJA vadovui tiesiogiai dalyvaujant VJA veikloje (nustatomi VJA veiklos neatitikimai nustatytai tvarkai arba duomenų netikslumai, dėl kurių būtina keisti vidaus kontrolės procedūras).

VJA vadovas, įgyvendindamas VJA strateginio planavimo dokumentuose nustatytus tikslus, įgyvendina vidaus kontrolę, laikydamasis *tinkamumo, efektyvumo, rezultatyvumo, optimalumo, dinamiškumo ir nenutrūkstamo funkcionavimo* vidaus kontrolės principų (Įstatymo 5 straipsnis). Tai reiškia, kad VJA vadovas, diegdamas vidaus kontrolę savo vadovaujame VJA, turi būti suinteresuotas, kad vidaus kontrolė pirmiausia būtų įgyvendinama rizikingiausiose VJA veiklos srityse, kad vidaus kontrolės sąnaudos neviršytų teikiamos naudos, ji būtų proporcinga rizikai,

neperteklinė ir įgyvendinama nuolat, būtų pasiekti vidaus kontrolės tikslai, taip pat, kad vidaus kontrolė būtų tobulinama atsižvelgiant į pasikeitusias VJA veiklos sąlygas.

COSO modelyje (taip pat Įstatymo 6 straipsnyje) išskiriami 5 vidaus kontrolės elementai: *kontrolės aplinka, rizikos vertinimas, kontrolės veikla, informavimas ir komunikacija, stebėseną*. Vadovaujantis šiais elementais užtikrinamas vidaus kontrolės nuoseklumas:

➤ *Kontrolės aplinka* – visos vidaus kontrolės sistemos pagrindas, užtikrinantis VJA organizacinę struktūrą, valdymą, personalo valdymo politiką, VJA darbuotojų profesinio elgesio principus ir taisykles, kompetenciją ir kitus veiksnius, turinčius įtakos vidaus kontrolės tikslų suformulavimui ir jos kokybei.

➤ Nustačius aiškius tikslus ir sukūrus efektyvią kontrolės aplinką, *įvertinama rizika*, su kuria VJA susiduria, siekdamas strateginio planavimo dokumentuose nurodytų tikslų. Taip sukuriama pagrindas tinkamai reaguoti į riziką.

➤ Rizikos mažinimo strategija įgyvendinama vykdant *kontrolės veiklą*, kuri apima įgaliojimų, leidimų suteikimą, funkcijų atskyrimą, prieigos prie turto ir dokumentų kontrolę, veiklos ir rezultatų peržiūrą, veiklos priežiūrą ir kitų VJA vadovo nustatytų reikalavimų laikymąsi.

➤ *Informavimas ir komunikacija* ypač svarbūs VJA veiklai ir valdymui, nes VJA vadovams ir darbuotojams turi būti laiku pranešama aktuali, išsami, patikima ir teisinga informacija apie vidaus ir išorės įvykius, taip pat turi vykti efektyvi komunikacija su išore.

➤ Siekiant, kad vidaus kontrolė neatsiliktų nuo pasikeitusių VJA veiklos sąlygų, būtina vykdyti *stebėseną*, padedančią nustatyti, ar vidaus kontrolė VJA įgyvendinama pagal VJA vadovo nustatytą vidaus kontrolės politiką ir ar ji atitinka pasikeitusias VJA veiklos sąlygas.

Vidaus kontrolės elementų tarpusavio ryšys pavaizduotas 3 paveiksle.

3 pav. Vidaus kontrolės elementai (pagal COSO modelį)

Įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nurodyti VJA *vidaus kontrolės dalyviai*: VJA vadovas, *vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekantys darbuotojai* ir *vidaus auditoriai*. Įstatymo 7 straipsnio 2–4 dalyse atitinkamai reglamentuota kiekvieno iš nurodytų vidaus kontrolės dalyvių kompetencija vidaus kontrolės srityje. Šis reglamentavimas atitinka tarptautinę gerąją praktiką – „Trijų gynybos

linijų modelį², – pagal kurį vidaus kontrolės dalyvių pareigos ir atsakomybė VJA turi būti aiškiai atskirtos.

VJA vadovas diegia vidaus kontrolę VJA ir prisiima atsakomybę už ją. Įstatyme nustatyta vadovo atsakomybė už vidaus kontrolės sukūrimą, jos įgyvendinimą ir tobulinimą, vidaus kontrolės politikos nustatymą, informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA teikimą Finansų ministerijai (Įstatymo 7 straipsnio 2 dalis). Kiekvieno VJA vadovo pareiga formuoti, skatinti ir palaikyti VJA darbuotojų teigiamą požiūrį į vidaus kontrolę. Taip pat labai svarbus vadovo bendravimas su kitais darbuotojais, kuriuos jis paskiria prižiūrėti vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA, apie rezultatus informuojant vadovą.

Vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekantys darbuotojai prižiūri vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA ir jos atitiktį VJA vadovo nustatytai vidaus kontrolės politikai (Įstatymo 7 straipsnio 3 dalis), atlikdami nuolatinę stebėseną, apimančią kiekvieną vidaus kontrolės elementą, ir teikdami VJA vadovui informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą ir rizikos valdymą, vidaus kontrolės politikos įgyvendinimo trūkumus ir rizikos veiksnius (Aprašo 21 punktą). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vidaus kontrolę reglamentuojantys teisės aktai nenurodo, kurie VJA darbuotojai turėtų būti paskirti atlikti vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą VJA, nes tai priklauso nuo VJA veiklos ypatumų (kuriuos lemia jo organizacinė struktūra, dydis, reguliavimo lygis ir kt.) ir jo veiklą reglamentuojančių įstatymų. Tačiau, vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, kad *vidaus kontrolė* – VJA rizikos valdymui jo vadovo sukurta kontrolės sistema, padedanti VJA siekti strateginio planavimo dokumentuose nurodytų tikslų, *už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą VJA atsakingais asmenimis galėtų būti paskirti darbuotojai, kurie vykdo veiklą VJA rizikos valdymo, strateginio planavimo, kokybės vadybos sistemų valdymo, finansų kontrolės ar kitose susijusiose veiklos srityse*, įvertinant jų turimą kompetenciją vidaus kontrolės klausimais.

Pažymėtina, kad *vidaus auditoriai* negali būti paskirti vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekančiais darbuotojais (Aprašo 20.5 papunktis), taip pat jie neturėtų atlikti ir Aprašo 23 punkte nurodytos vidaus kontrolės analizės, nes, vadovaujantis tiek Įstatymo 7 straipsnio 4 dalies, tiek Aprašo 22 punkto nuostatomis, jų kompetencijai vidaus kontrolės srityje priskirta kita atsakomybė – atliekant vidaus auditą, tirti ir vertinti (periodiškai pagal metinį veiklos planą, pagrįstą formalizuotu rizikos vertinimu) vidaus kontrolę VJA ir teikti VJA vadovui rekomendacijas dėl vidaus kontrolės tobulinimo, taip pat prireikus konsultuoti VJA vadovą, VJA administracijos padalinių ir (ar) VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA vadovus vidaus kontrolės klausimais.

VJA vadovo sukurta vidaus kontrolės sistema suprantama kaip VJA vykdomos visų rūšių kontrolės (asignavimų valdymo, apskaitos ir klaidų prevencijos kontrolė, viešųjų pirkimų, sutarčių ir įsipareigojimų vykdymo kontrolė, turto valdymo, naudojimo ir jo apsaugos kontrolė ir kt.) visuma. VJA patvirtinta daugybė veiklą reglamentuojančių ir kontrolės priemonės nustatančių dokumentų, kurie iki Įstatymo įsigaliojimo nebuvo susieti į bendrą vidaus kontrolę reglamentuojančių dokumentų visumą – vidaus kontrolės politiką. Įsigaliojus Įstatymui, *VJA vadovui atsirado pareiga nustatyti VJA vidaus kontrolės politiką* pagal Įstatymo ir Aprašo nuostatas. Taip pat Įstatymu nustatyta nauja pareiga VJA vadovui finansų ministro nustatyta tvarka *teikti Finansų ministerijai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA, įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA* (7 straipsnio 2 dalies 3 punktą) (pagal seną Įstatymo redakciją VJA vadovas buvo įpareigotas kasmet atsiskaityti tik už dalį vidaus kontrolės – finansų kontrolę – teikiant Finansų ministerijai finansų kontrolės būklės ataskaitą, nors VJA vadovas faktiškai atsako už visą vidaus kontrolę jo vadovaujamame VJA).

---

² *The Three Lines of Defense in Effective Risk Management and Control*, Vidaus auditorių institutas, 2013 m. (2020 m. atnaujintas pavadinimu *The IIA'S Three Lines Model*).

Atnaujintas ir patobulintas vidaus kontrolės teisinis reguliavimas sudaro sąlygas VJA kurti ir tobulinti vidaus kontrolę, kuria užtikrinama, kad valdymo informacija būtų patikima, priimami sprendimai – pagrįsti ir padėsiantys VJA siekti geriausio rezultato, panaudojant turimus išteklius³.

Pažymėtina, kad Finansų ministerija, siekdama padėti VJA tinkamai įgyvendinti Įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus vidaus kontrolės reikalavimus, taip pat užtikrinti aktualios informacijos vidaus kontrolės klausimais sklaidą, raštu⁴ *inicijavo VJA darbuotojų, paskirtų atsakingais už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą asmenimis, kontaktų surinkimą* ir tikslinės vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekančių darbuotojų elektroninio pašto adresų grupės sukūrimą, kurioje būtų vykdoma dažniausiai užduodamų klausimų (DUK) vidaus kontrolės srityje sklaida. Finansų ministerija, atlikdama metodinio vadovavimo funkciją vidaus kontrolės srityje, rengdama metodines rekomendacijas ir teikdama metodines konsultacijas vidaus kontrolės įgyvendinimo klausimais, 2021 metų pradžioje atskiru raštu⁵ VJA vadovams *teikė detalias rekomendacijas (pasiūlymus) įvairiais aktualiais vidaus kontrolės stiprinimo VJA klausimais*. Taip pat pažymėtina, kad nuo pat 2021 metų pradžios suteiktų konsultacijų VJA mastas atskleidė, kad šis laikotarpis buvo intensyvus ir nelengvas daugeliui VJA – nors pagrindiniai vidaus kontrolės principai Lietuvos Respublikos institucijose taikomi jau ne vieną dešimtmetį, atnaujinus ir patobulinus vidaus kontrolės teisinį reguliavimą, toks nuoseklus vidaus kontrolės įsivertinimo ir atskaitomybės procesas visame viešajame sektoriuje vyko pirmą kartą. VJA pateikti klausimai ir pasiūlymai leido Grupės darbuotojams labiau įsigilinti į individualias situacijas, stebėti konkrečių VJA pažangą ir pagal galimybes prisidėti sprendžiant VJA vidaus kontrolės klausimus. Be to, sulaukta nemažai VJA atsiliepimų, kad šis pradinis vidaus kontrolės įsivertinimas padėjo VJA ne tik atidžiau įsigilinti į vidaus kontrolės procesus, juos išsigryninti, bet ir geriau paskirstyti darbuotojų atsakomybes, peržiūrėti ir atnaujinti galiojančias vidaus tvarkas, taisykles ir racionaliau jas susisteminti.

---

³ Valstybės kontrolės 2020 m. spalio 12 d. rekomendacijų įgyvendinimo ir poveikio vertinimo ataskaita Nr. RAE-6 (dėl 2017 m. kovo 29 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-P-50-3-6 „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemai efektyviai veikti“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo).

⁴ Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio 29 d. raštas Nr. (19.1E)-6K-2007377 „Dėl informacijos pateikimo“.

⁵ Finansų ministerijos 2021 m. vasario 24 d. raštas Nr. (19.1E)-6K-2101411 „Dėl vidaus kontrolės stiprinimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse“.

III SKYRIUS

INFORMACIJOS APIE VIDAUS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMĄ VJA RENGIMAS IR TEIKIMAS

Vadovaudamiesi Įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto ir Aprašo 29 punkto reikalavimais, šiais metais *pirmą kartą* iki kovo 1 d.⁶ VJA vadovai turėjo pateikti informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA 2020 metais.

Pagal Aprašo 29 punktą Finansų ministerija 2020 metų pabaigoje rašytiniu prašymu⁷ kreipėsi į VJA vadovus⁸ prašydama pateikti jai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA⁹) 2020 metais pagal Aprašo 30 punkte nurodytą teiktinos informacijos turinį¹⁰.

VJA, turintys pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, teikdami Finansų ministerijai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą, turėjo nurodyti ir informaciją apie vidaus kontrolės vertinimą jiems pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA (pagal jiems pateiktą pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą) (Aprašo 30.6 papunktis).

Atsižvelgdama į 2020 metais Lietuvos Respublikoje teritorijoje paskelbtą valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl COVID-19 (koronaviruso infekcijos) pandemijos ir nustatytą karantino režimą bei pandemijos poveikį daugumai viešojo sektoriaus veiklos sričių, taip pat įvertinusi susidariusią situaciją (sulaukusi iš VJA darbuotojų pastebėjimų dėl VJA vėlavimo patvirtinti VJA vidaus kontrolės politiką¹¹ ir laiku parengti ir pateikti informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA), Finansų ministerija papildomai raštu¹² kreipėsi į VJA vadovus, informuodama juos apie galimybę tiems VJA, kurie turi pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, informaciją Finansų ministerijai apie vidaus kontrolės įgyvendinimą jiems pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA pateikti vėliau – iki *gegužės 1 d.*

Apibendrintą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) parengti ir Finansų ministerijai pateikti turėjo už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą VJA atsakingi darbuotojai, kurie taip pat buvo nurodyti Finansų ministerijai¹³ kaip kontaktiniai asmenys vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA klausimais. Tačiau

---

⁶ Atsižvelgus į COVID-19 pandemijos poveikį Lietuvos Respublikai ir įvertinus susidariusią situaciją viešajame sektoriuje, vėliau terminas buvo pratęstas iki *gegužės 1 d.*

⁷ Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio 30 d. raštas Nr. (19.1E)-6K-2007389 „Dėl informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą teikimo“.

⁸ Informaciją Finansų ministerijai teikia Aprašo 29.1 papunktyje nurodyti VJA: Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija ir Seimui atskaitingos institucijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Vyriausybės įstaigos, kiti Vyriausybės įsteigti VJA, ministerijos, savivaldybės.

⁹ Vadovaujantis Aprašo 29.2 papunktyje nustatyta tvarka, VJA, kuris pavaldus ir (arba) atskaitingas kitam VJA, vadovas informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą jo vadovaujame VJA teikia VJA, kuriam jis pavaldus ir (arba) atskaitingas, jo nurodytu informacijos teikimo terminu.

¹⁰ Teiktinos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA turinys papildomai detalizuotas Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio 30 d. rašto Nr. (19.1E)-6K-2007389 „Dėl informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą teikimo“ priede.

¹¹ Pagal Įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatas.

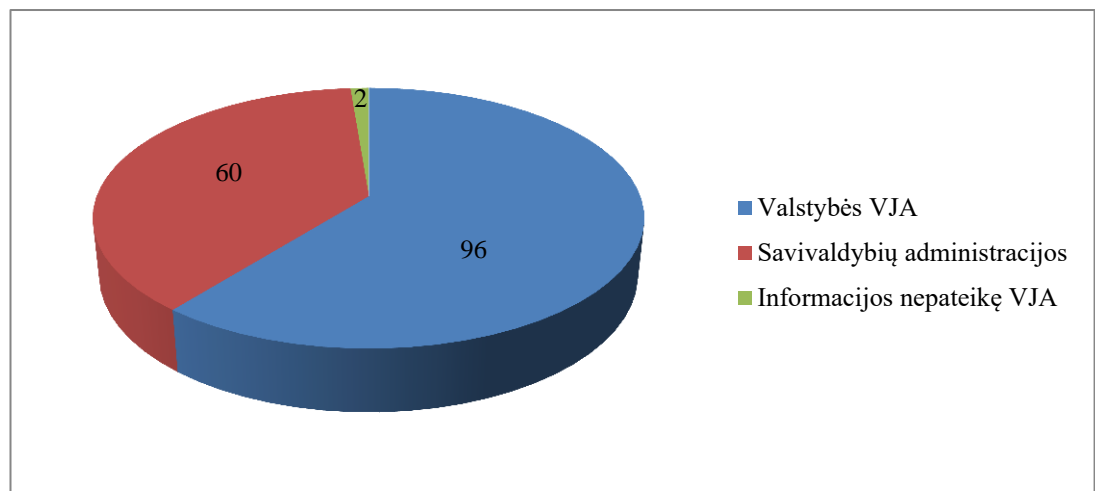
¹² Finansų ministerijos 2021 m. vasario 11 d. raštas Nr. (19.1Mr)-6K-2101131 „Dėl informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą viešiesiems juridiniams asmenims pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose viešuosiuose juridiniuose asmenyse teikimo“.

¹³ Atsakant į Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio 29 d. raštą Nr. (19.1E)-6K-2007377 „Dėl informacijos pateikimo“.

pagal VJA pateiktus raštus pastebėta, kad kartais minėtos informacijos rengėjais buvo paskirti kiti, su vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūros klausimais nesusiję, darbuotojai (15 valstybės VJA ir 2 savivaldybių administracijos), VAT (CVAT) darbuotojai (3 valstybės VJA ir 4 savivaldybių administracijos). VJA vadovams paskyrus kitus (dažnai su vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūra nesusijusius) darbuotojus rengti informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), užsitęsė informacijos surinkimo, apibendrinimo, tikslinimo procesai, o tam tikrais atvejais nukentėjo ir teikiamos informacijos kokybė. Atsižvelgiant į tai, kad VJA vidaus kontrolės įsivertinimo ir atskaitomybės procesas vyko pirmą kartą, geru pavyzdžiu laikyti atvejai, kai VAT (CVAT) pagal kompetenciją atskiruose informacijos rengimo etapuose prisidėjo teikdamos konsultacijas, pasidalydamos informacija apie atliktų vidaus auditų rekomendacijų įgyvendinimo būklę ir pan., tačiau *atkreiptinas VJA vadovų dėmesys į tai, kad VAT (CVAT) darbuotojai neturėtų tapti metinės informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) rengėjais*, nes jiems pagal kompetenciją priskiriamos kitos funkcijos, be to, svarbu, kad VAT (CVAT) išlaikytų savo veiklos nepriklausomumą¹⁴ ir nedalyvautų VJA veikloje.

Informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA 2020 metais Finansų ministerijai pateikė 156 VJA (iš 158 VJA): 96 valstybės VJA (Prezidento kanceliarija (1), Seimo kanceliarija (1) ir Seimui atskaitingos institucijos (31), Vyriausybės kanceliarija (1), Vyriausybės įstaigos (6), kiti Vyriausybės įsteigti VJA (18), teismai (24), ministerijos (14)) ir 60 savivaldybių administracijų. Informacijos nepateikė Nacionalinė šeimos taryba (naujai įsteigtas VJA) ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas.

Informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA pateikusių VJA skaičius ir pasiskirstymas pavaizduotas 4 paveiksle.

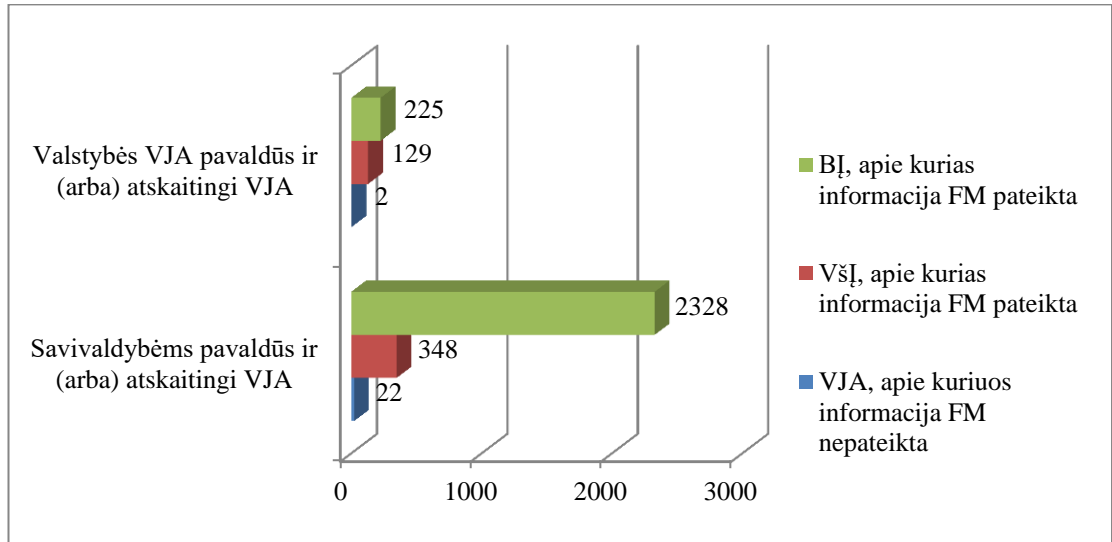
4 pav. Informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA 2020 metais Finansų ministerijai pateikę VJA

VJA, turintys pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, privalėjo pateikti informaciją ir apie 3 054 pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA (pagal jiems pateiktą pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą). Apie 356 pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA informaciją turėjo pateikti 27 valstybės VJA ir apie 2 698 VJA – 60 savivaldybių administracijų. Tačiau, atlikus iš VJA gautų duomenų analizę, nustatyta, kad ne visi VJA šią informaciją pateikė. Informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą pavaldžiuose ir (arba)

¹⁴ Įstatymo 10 straipsnis.

atskaitinguose VJA nepateikė Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (apie 2 VJA) ir Zarasų rajono savivaldybės administracija (apie 22 VJA).

Valstybės VJA ir savivaldybėms pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, apie kuriuos Finansų ministerijai pateikta apibendrinta 2020 metų informacija, skaičius ir pasiskirstymas pavaizduotas 5 paveiksle.

5 pav. VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA, apie kuriuos VJA pateikė Finansų ministerijai apibendrintą 2020 metų informaciją

Toliau Apžvalgoje VJA pateikta informacija analizuojama grupuojant ją į *valstybės VJA* ir *savivaldybių administracijų* Finansų ministerijai pateiktą informaciją ir *valstybės VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA* ir *savivaldybėms pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA* pateiktą informaciją.

IV SKYRIUS VIDAUS KONTROLĖS POLITIKOS NUSTATYMAS

Pagal vidaus kontrolės teisinį reguliavimą (Įstatymą ir Aprašą) 2020 metais VJA (viešojo sektoriaus subjektai) turėjo nustatyti VJA *vidaus kontrolės politiką* (Įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punktas), kuri padėtų VJA tinkamai pasiekti strateginio planavimo dokumentuose jiems nustatytų veiklos tikslų. VJA vadovas kuria vidaus kontrolę, kuria padeda užtikrinti VJA veiklos teisėtumą, patikimo finansų valdymo principo laikymąsi, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą bei su tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.

Vidaus kontrolės politika – VJA veiklos sričių vidaus kontrolės tvarkos aprašų, taisyklių ir kitų dokumentų, skirtų vidaus kontrolei VJA sukurti ir įgyvendinti, visuma (Įstatymo 2 straipsnio 8 dalis). Vidaus kontrolės politiką VJA vadovas nustato remdamasis VJA rizikos vertinimu, atsižvelgdamas į VJA veiklos ypatumus ir veiklą reglamentuojančius įstatymus bei kitus teisės aktus, vidaus kontrolės pritaikymą VJA, vadovaudamasis Įstatyme ir Apraše nustatytais reikalavimais (Aprašo 4 punktas).

Svarbu, kad *vidaus kontrolės politikos turinys būtų nuolat peržiūrimas ir atnaujinamas*, atsižvelgiant į kintančias VJA ekonomines, reguliavimo ir veiklos sąlygas ir periodiškai atliekamą VJA rizikos vertinimą.

Nustatydamas (atnaujindamas) VJA vidaus kontrolės politiką VJA vadovas turi užtikrinti, kad nuolat ir (arba) periodiškai būtų peržiūrimi VJA veiklos sričių vidaus kontrolės tvarkos aprašai, taisyklės ir kiti dokumentai, skirti vidaus kontrolei VJA sukurti ir įgyvendinti, ir įvertinti, ar kontrolės priemonės yra pakankamos, kad būtų atskleista teisinga informacija apie VJA veiklą, o nustačius poreikį – tobulinti esamas arba nustatyti naujas kontrolės priemones, kad, atsižvelgus į pasikeitusias ekonomines, reguliavimo ir (ar) veiklos sąlygas, VJA vidaus kontrolės politika atitiktų esamą situaciją.

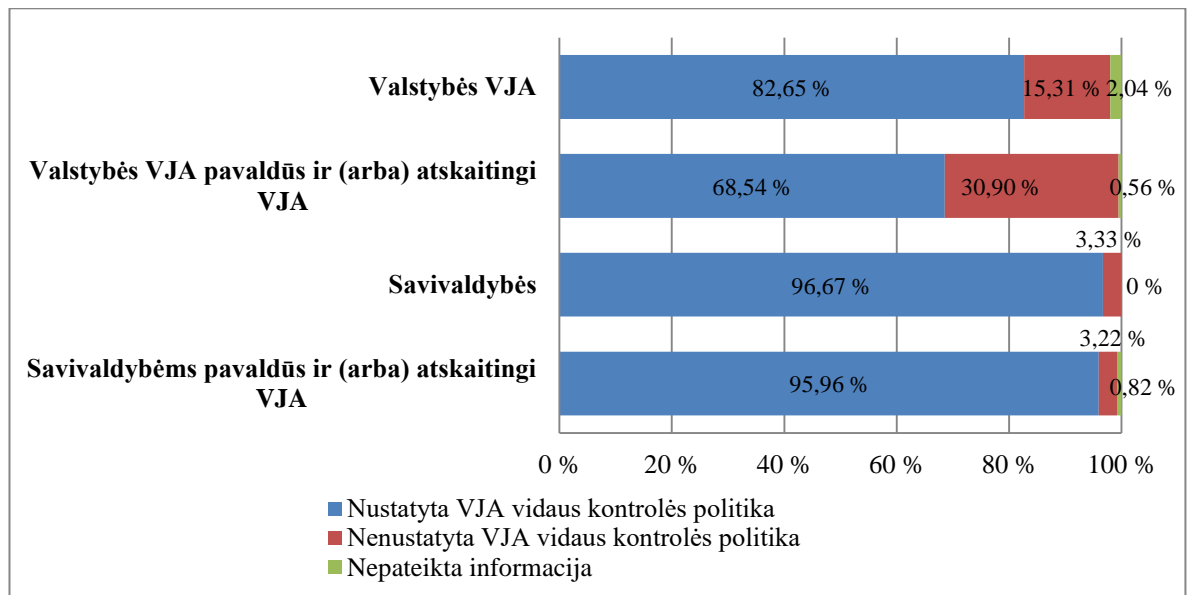
Pagal iš VJA surinktus duomenis iki 2021 metų IV ketvirčio 139 VJA (81 (arba 82,65 proc.) valstybės VJA ir 58 (arba 96,67 proc.) savivaldybių administracijos) jau buvo nustatę savo vidaus kontrolės politiką. Vidaus kontrolės politiką reglamentuojantį dokumentą buvo patvirtinę 244 (arba 68,54 proc.) valstybės VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA ir 2 589 (arba 95,96 proc.) savivaldybėms pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA. *Taigi iki 2021 metų IV ketvirčio savo vidaus kontrolės politiką jau buvo pasitvirtinę 92,53 procentai visų VJA.*

Atkreiptinas dėmesys, kad iki 2021 metų spalio 17 VJA (15 (arba 15,31 proc.) valstybės VJA ir 2 (arba 3,33 proc.) savivaldybių administracijos) dar neturėjo nustatytos savo vidaus kontrolės politikos ir planavo tai padaryti iki 2021 metų pabaigos. Taip pat savo vidaus kontrolės politikų dar nebuvo nustatę ir 110 (arba 30,9 proc.) valstybės VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA bei 87 (arba 3,22 proc.) savivaldybėms pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA. Šie VJA sudaro 6,66 procento visų VJA. Pažymėtina, kad tokia situacija neatitinka Įstatymo¹⁵ nuostatų, todėl VJA vadovai skatinami imtis priemonių užtikrinant, kad vidaus kontrolės politiką reglamentuojantys dokumentai būtų kaip galima greičiau parengti ir patvirtinti.

VJA, kurie nustatė savo vidaus kontrolės politiką (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), procentas ir jų pasiskirstymas parodytas 6 paveiksle.

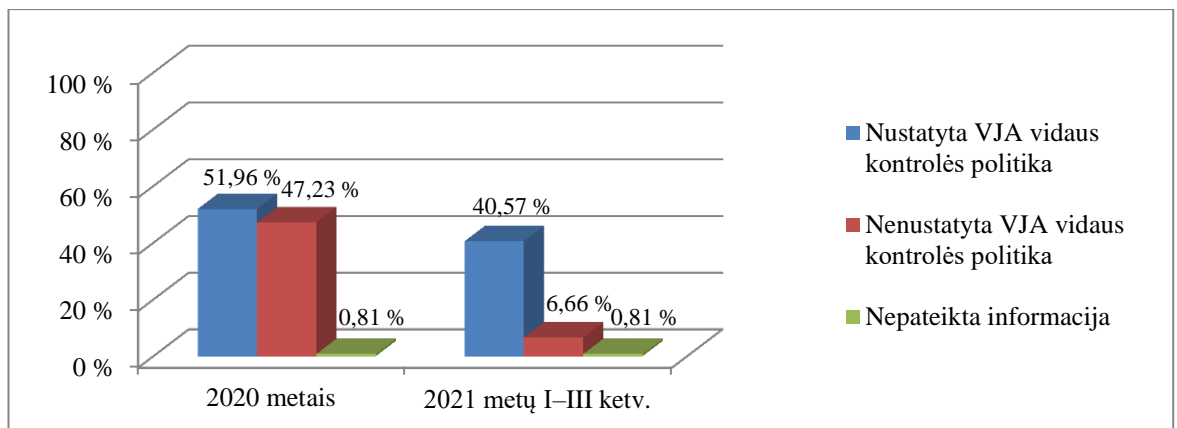
¹⁵ Įstatymo 4 straipsnio 3 dalis, 7 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktai.

6 pav. VJA vidaus kontrolės politikos nustatymas (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) (procentais) (iki 2021 m. spalio)

Atlikus pateiktų duomenų analizę laiko aspektu, matyti, kad 2020 metais vidaus kontrolės politiką nustatė 1 669 VJA, arba 51,96 proc. visų VJA, o 2021 metų I–III ketvirtį – 1 303 VJA, arba 40,57 proc. visų VJA.

VJA, kurie nustatė vidaus kontrolės politiką (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), pasiskirstymas pagal metus pateiktas 7 paveiksle.

7 pav. VJA vidaus kontrolės politikos nustatymas (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) (procentais pagal metus)

Apibendrinus VJA pateiktus duomenis, galima teigti, kad *vidaus kontrolės politikos nustatymo VJA procesas vėluoja*, nes 40,57 procento visų VJA savo vidaus kontrolės politiką nustatė 2021 metais, o 6,66 procento VJA dar tik planuoja tai padaryti iki 2021 metų pabaigos. VJA nurodė šias vėlavimo priežastis:

- ✓ Lietuvos Respublikoje paskelbta valstybės lygio ekstremalioji padėtis dėl COVID-19 (koronaviruso infekcijos) pandemijos ir nustatytas karantino režimas,
- ✓ pasikeitusios nuotolinio darbo sąlygos,
- ✓ žmogiškųjų išteklių trūkumas,

- ✓ darbuotojo, paskirto už vidaus kontrolės politikos rengimą atsakingu asmeniu, pasikeitimas,
- ✓ naujai įsteigtas (dar nevykdantis veiklos) VJA,
- ✓ VJA pertvarka, teisinio statuso, pavaldumo pasikeitimas,
- ✓ VJA veiklos sustabdymas,
- ✓ kitos priežastys.

Finansų ministerija pažymi, kad *labai svarbu ne tik valstybės VJA ir savivaldybių administracijoms, kurie iki šiol nėra nustatę savo vidaus kontrolės politikos, iki 2021 metų pabaigos tai padaryti, tačiau minėtiems VJA taip pat reikėtų užtikrinti, kad visi jiems pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA taip pat patvirtintų vidaus kontrolės politiką reglamentuojantį dokumentą*, nes tai yra tinkamo VJA rizikų valdymo pagrindas, padedantis siekti VJA veiklos tikslų ir veiklą vykdyti laikantis skaidrumo principo.

Geru pavyzdžiu laikomas VJA, kuris turi pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA ir savo vidaus kontrolės politiką reglamentuojančiuose dokumentuose nustato bendradarbiavimo su pavaldžiais ir (arba) atskaitingais VJA (pavyzdžiui, informacijos teikimo, gavimo, atskaitomybės, kvalifikacijos kėlimo ir pan.) vidaus kontrolės srityje tvarką. Tokiu būdu VJA vadovas yra geriau informuojamas apie rizikos valdymą ir vidaus kontrolės įgyvendinimą jam pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA, kas neabejotinai skatina tinkamą ir nuoseklų vidaus kontrolės sistemos veikimą bei pažangą visoje VJA valdymo srityje.

VJA nustatant vidaus kontrolės politiką buvo peržiūrėti VJA veiklą reglamentuojantys ir kontrolės priemonės nustatantys dokumentai, kurie susieti į visumą, rodančią vidaus kontrolės veikimo VJA mechanizmą: vidaus kontrolės pritaikymą kiekvienam VJA pagal jo veiklos ypatumus, įgyvendinimą laikantis vidaus kontrolės principų, apimant 5 tarpusavyje susijusius vidaus kontrolės elementus, nustatant vidaus kontrolės dalyvių pareigas ir atsakomybę, integruojant vidaus kontrolę į VJA veiklą, nuolat ją tobulinant ir pritaikanti prie pokyčių. Susipažinus su VJA pateikta informacija, matyti, kad dauguma VJA nustatytos *vidaus kontrolės politikos veiksmingumo* dar negalėjo įvertinti, nes ji daugelyje VJA buvo patvirtinta 2020 metų pabaigoje ar 2021 metų pradžioje, todėl sudėtinga iškart įvertinti naujo dokumento pridedamąją vertę VJA veiklai. Tikėtina, kad vidaus kontrolės politikos veiksmingumą VJA galės objektyviau įvertinti teikdami informaciją apie ateinančių ataskaitinių laikotarpių vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA.

Vidaus kontrolės atitiktį VJA vadovo nustatytai vidaus kontrolės politikai prižiūri VJA vadovo paskirti už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atsakingi darbuotojai, vykdydami nuolatinę stebėseną pagal pavestas funkcijas (Įstatymo 7 straipsnio 3 dalis). Taip pat Finansų ministerija tikisi, kad VJA nustatytos vidaus kontrolės politikos veiksmingumą įvertins ir vidaus auditoriai, atlikdami vidaus auditus, tirdami ir vertindami (periodiškai pagal metinį veiklos planą, pagrįstą formalizuotu rizikos vertinimu) vidaus kontrolę VJA ir teikdami rekomendacijas dėl vidaus kontrolės tobulinimo, ir kiti VJA audito vykdytojai.

V SKYRIUS VIDAUS KONTROLĖS ANALIZĖ IR VERTINIMAS

VJA kasmet atliekama vidaus kontrolės analizė ir vidaus kontrolės vertinimas – neatsiejama vidaus kontrolės tobulinimo dalis. Todėl būtina ne tik išanalizuoti ir įvertinti VJA vidaus kontrolę, bet ir nustatyti jos silpnąsias vietas ir tobulinimo kryptis.

Vadovaudamasis Aprašo¹⁶ nuostatomis VJA vadovas užtikrina, kad kiekvienais metais būtų atliekama vidaus kontrolės analizė, kuri apima visus vidaus kontrolės elementus ir kurią atliekant būtų įvertinami VJA veiklos trūkumai, pokyčiai, atitiktis nustatytiems reikalavimams (ar vidaus kontrolė VJA įgyvendinama pagal VJA vadovo nustatytą vidaus kontrolės politiką ir ar ji atitinka pasikeitusias VJA veiklos sąlygas), vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekančių darbuotojų pateikta informacija, vidaus ir kitų auditų rezultatai ir numatomos vidaus kontrolės tobulinimo priemonės. Atlikus VJA vidaus kontrolės analizę, VJA vidaus kontrolė gali būti įvertinta¹⁷:

- *labai gerai* – jei visa rizika nustatyta ir valdoma, vidaus kontrolės trūkumų nerasta;
- *gerai* – jei visa rizika nustatyta ir valdoma, bet yra vidaus kontrolės trūkumų, neturinčių neigiamos įtakos VJA veiklos rezultatams;
- *patenkinamai* – jei visa rizika nustatyta, tačiau dėl netinkamo rizikos valdymo yra vidaus kontrolės trūkumų, kurie gali turėti neigiamos įtakos VJA veiklos rezultatams;
- *silpnai* – jei ne visa rizika nustatyta, nevykdomas rizikos valdymas ir vidaus kontrolės trūkumai daro neigiamą įtaką VJA rezultatams.

Viena iš priemonių VJA veiklos valdymui (kartu ir vidaus kontrolei) gerinti – kokybės vadybos sistemų VJA diegimas. Kokybės vadybos sistemų taikymas viešajame sektoriuje – Vyriausybės siūloma veiklos tobulinimo kryptis viešojo sektoriaus įstaigoms¹⁸. VJA gali būti įdiegtos kokybės vadybos sistemos (pavyzdžiui, Bendrasis vertinimo modelis, ISO 9000 serijos standartai, Subalansuotų rodiklių metodas, Europos kokybės vadybos fondo tobulumo modelis, LEAN sistema), padedančios efektyviau atlikti VJA vidaus kontrolės analizę ir vertinimą¹⁹. Remdamiesi valstybinio audito ataskaita²⁰, taip pat VJA pateikta informacija apie vidaus kontrolės įgyvendinimą juose, pažymime, kad VJA, įsidiege kokybės vadybos sistemas, vadovaudamiesi kokybės standartų reikalavimais, atlieka veiklos sričių, procesų ir rezultatų peržiūras, yra nustatę procesų vertinimo kriterijus, kurių faktinės reikšmės fiksuojamos nustatytu periodiškumu, o stebėsenos rezultatai panaudojami *vertinamajai analizei*, kuri atliekama kartą per metus: aptariami veiklos pokyčiai, pagrindinės problemos, procesų vykdymo atitiktis reikalavimams, numatomas jų gerinimas.

158 VJA (98 valstybės VJA ir 60 savivaldybių administracijų), teikdami Finansų ministerijai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA, kartu turėjo pateikti ir informaciją apie juose įdiegtas kokybės vadybos sistemas. Apibendrinus rezultatus, 58 VJA (31 valstybės VJA ir 27 savivaldybių administracijos) iš 156 informaciją pateikusių VJA nurodė, kad juose įdiegtos kokybės vadybos sistemos (5 – Bendrasis vertinimo modelis, 29 – ISO, 24 – LEAN) padeda

¹⁶ Aprašo 23 punktas.

¹⁷ Aprašo 24 punktas.

¹⁸ Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495 „Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“, 15 punktas.

¹⁹ Aprašo 27 punktas.

²⁰ 2017 m. kovo 29 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-50-3-6 „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemai efektyviai veikti“.

užtikrinti tinkamą vidaus kontrolės veikimą, įgyvendinti VJA strateginio planavimo dokumentuose nustatytus tikslus, daroma mažiau klaidų, didėja VJA veiklos efektyvumas.

Kadangi šiais metais vidaus kontrolę VJA turėjo įsivertinti pirmą kartą, vertindami savo vidaus kontrolę 2020 metais jie daugiausia rėmėsi vidaus teisės aktų peržiūros (kuri turėjo būti atlikta rengiant VJA vidaus kontrolės politiką) rezultatais, įvertinę 2020 metais VAT (CVAT) atliktų vidaus auditų, savivaldybės kontrolės ir audito tarnybų, Valstybės kontrolės ir kitų audito vykdytojų auditų (jeigu tokie buvo atlikti) metu nustatytus reikšmingus VJA veiklos trūkumus (ypač tuos, dėl kurių vidaus kontrolė įvertinta patenkinamai arba silpnai), pokyčius ir numatytas vidaus kontrolės priemones trūkumams ištaisyti.

Iš 156 Finansų ministerijai duomenis pateikusių VJA (96 valstybės VJA ir 60 savivaldybių administracijų) savo vidaus kontrolę įvertino *labai gerai* – 11 valstybės VJA, *gerai* – 134 VJA (76 valstybės VJA ir 58 savivaldybių administracijos), *patenkinamai* – 1 savivaldybės administracija, *silpnai* – 0 VJA. Vidaus kontrolės neįsivertino ir informacijos apie vertinimą nepateikė 11 valstybės VJA ir 1 savivaldybės administracija.

Išnagrinėję VJA pateiktą apibendrintą informaciją apie vidaus kontrolės vertinimą jiems pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA, matome, kad *labai gerai* savo vidaus kontrolę įvertino 144 VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA (21 valstybės VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingas VJA ir 123 savivaldybėms pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA), *gerai* – 2 726 (atitinkamai 251 ir 2 475), *patenkinamai* – 61 (atitinkamai 11 ir 50), *silpnai* – 14 (atitinkamai 4 ir 10). Vidaus kontrolės 2020 metais nevertino ir vidaus kontrolės vertinimo nepateikė 69 valstybės VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA ir 40 savivaldybėms pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA.

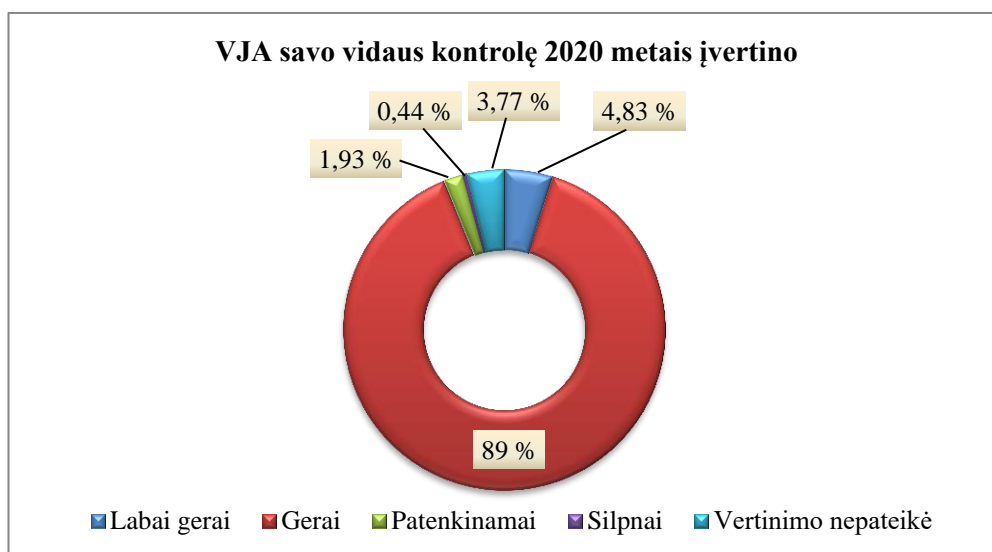
Detalūs VJA vidaus kontrolės 2020 metais įvertinimo rezultatai pateikiami 1 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA	Vidaus kontrolės vertinimas				Nevertinta / vertinimas nepateiktas
		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Silpnai	
1.	Valstybės VJA (98)	11	76	0	0	11
2.	Valstybės VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA (356), iš jų:	21	251	11	4	69
2.1	BĮ (225)	9	168	6	3	39
2.2	VšĮ (131)	12	83	5	1	30
3.	Savivaldybių administracijos (60)	0	58	1	0	1
4.	Savivaldybėms pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA (2 698), iš jų:	123	2 475	50	10	40
4.1	BĮ (2 346)	102	2 170	40	8	26
4.2	VšĮ (352)	21	305	10	2	14
	Iš viso (3 212):	155	2 860	62	14	121

1 lentelė. Informacija apie VJA vidaus kontrolės 2020 metais vertinimą

Apibendrinus visų VJA pateiktus duomenis, galima teigti, kad savo vidaus kontrolę 2020 metais *labai gerai* įvertino 4,83 procento visų VJA, *gerai* – 89 procentai, *patenkinamai* – 1,93 procento, *silpnai* – 0,44 procento. Dėl tam tikrų priežasčių (pavyzdžiui, kai kurie VJA buvo įsteigti tik 2020 metais, nevykdė veiklos, neturėjo darbuotojų, vyko jų reorganizacija arba buvo laukiama sprendimų dėl VJA likvidavimo ir kitų priežasčių) vidaus kontrolės 2020 metais neįvertino ir vidaus kontrolės vertinimo nepateikė 3,77 procento VJA.

Apibendrinta informacija apie VJA vidaus kontrolės 2020 metais įvertinimą pateikta 7 paveiksle.

8 pav. VJA vidaus kontrolės 2020 metais vertinimas (procentais)

VJA nurodė tokias *patenkinamą* arba *silpną* vidaus kontrolės vertinimą VJA lėmusias priežastis:

- ✓ buhalterinės apskaitos trūkumai įvairiose apskaitos srityse (kai į ataskaitas įtraukiami ne visi finansiniai turto, įsipareigojimų, darbo užmokesčio ir kiti duomenys);
- ✓ neparengti (netinkamai parengti) atskirų VJA veiklos sričių teisės aktai (tvarkos aprašai, taisyklės ir pan.);
- ✓ turto valdymo, naudojimo ir saugos srities (inventorizacijos atlikimo ir pan.) trūkumai;
- ✓ netinkamas viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas, sutarčių įgyvendinimas;
- ✓ nepakankamas rizikos vertinimas ir valdymas;
- ✓ dokumentų valdymo srities trūkumai;
- ✓ nepakankama asmens duomenų apsauga, netinkamas informavimas (viešinimas);
- ✓ neužtikrintas tinkamas informacinių sistemų valdymas ir sauga;
- ✓ personalo valdymo politikos trūkumai (darbuotojų kompetencijų stoka rizikų valdymo ir vidaus kontrolės srityje, darbuotojų kaita, neteisėtai nustatytas darbo užmokestis (ypač priedų skyrimas), netinkamai atliekamas darbuotojų veiklos vertinimas ir pan.);
- ✓ nepakankama finansų kontrolė (funkcijų neatskyrimas ir pan.);
- ✓ netinkamai valdoma korupcijos rizika;
- ✓ nepaskirti vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekantys darbuotojai;
- ✓ VJA teisinio statuso, pavaldumo pasikeitimai;
- ✓ VJA vadovų kaita;
- ✓ laiku neįgyvendintos vidaus ir kitų auditų ataskaitose VJA pateiktos rekomendacijos, neištaisyti nustatyti trūkumai;
- ✓ kitos priežastys.

Pažymėtina, kad dažniausiai *patenkinamą* arba *silpną* vidaus kontrolės vertinimą VJA nurodė atsižvelgdami į VAT (CVAT) vidaus auditų, savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų, Valstybės kontrolės ir kitų audito vykdytojų atliktų auditų rezultatus ir nustatytus vidaus kontrolės trūkumus.

Finansų ministerija, atsižvelgdama į tai, kad 2020 metų valstybinio audito ataskaitose²¹ Valstybės kontrolė pateikė *sąlyginę nuomonę* dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, ir siekdama sumažinti klaidų skaičių VJA finansinėse ataskaitose, *rekomendavo VJA vadovams*²², atsižvelgiant į nustatytą riziką dėl finansinių ataskaitų duomenų teisingumo, *peržiūrėti ir įvertinti savo VJA ir jam priskirtos viešojo sektoriaus subjektų grupės finansinių duomenų teikimo procesus* ir vidaus kontrolės sistemos veikimo efektyvumą bei prireikus priimti atitinkamus sprendimus, kurie užtikrintų finansinių ataskaitų parengimo kokybę. Finansų ministerija taip pat tikisi, kad kasmet teikiama informacija apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA skatins juos kasmet peržiūrėti savo veiklą vidaus kontrolės požiūriu, naujai įvertinti riziką (ir dėl finansinių ataskaitų duomenų teisingumo – peržiūrėti ir įvertinti savo VJA ir jam priskirtos viešojo sektoriaus subjektų grupės finansinių duomenų teikimo procesus) bei imtis atitinkamų kontrolės priemonių.

---

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. spalio 1 d. ataskaita Nr. FAE-10 „2019 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“ ir 2020 m. spalio 1 d. ataskaita Nr. FAE-9 „2019 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“.

²² Finansų ministerijos 2021 m. vasario 24 d. raštas Nr. (19.1E)-6K-2101411 „Dėl vidaus kontrolės stiprinimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse“.

VI SKYRIUS IŠVADOS

Atsižvelgdami į Įstatymo ir Aprašo reikalavimus VJA vadovai šiais metais pirmą kartą turėjo pateikti informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2020 metais jų vadovaujamuose VJA. Informaciją Finansų ministerijai pateikė 156 VJA (iš 158 turėjusių pateikti informaciją VJA): 96 valstybės VJA ir 60 savivaldybių administracijų. Informacijos nepateikė 2 VJA. VJA, turintys pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, taip pat teikė apibendrintą informaciją apie jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA: 27 valstybės VJA – apie 354 jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA, 59 savivaldybių administracijos – apie 2 676 savivaldybėms pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA. Informacijos apie 24 pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA nepateikė 2 VJA. Pažymėtina, kad toks nuoseklus VJA vidaus kontrolės įsivertinimo ir atskaitomybės procesas visame viešajame sektoriuje vyko pirmą kartą.

Informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2020 metais VJA teikimas atkreipė VJA vadovų ir darbuotojų dėmesį į vidaus kontrolės svarbą, paskatino juos peržiūrėti iki tol galiojusias vidaus kontrolės tvarkas, taisykles, naujai įvertinti rizikas ir imtis atitinkamų priemonių joms sumažinti. Be to, sulaukta nemažai VJA atsiliepimų, kad šis pradinis vidaus kontrolės įsivertinimas padėjo VJA ne tik atidžiau įsigilinti į vidaus kontrolės procesus, juos išsigryninti, bet ir geriau paskirstyti darbuotojų atsakomybes.

Kaip praktika parodė, šis laikotarpis buvo intensyvus ir nelengvas daugeliui VJA. Finansų ministerija sulaukė daug paklausimų, pasiūlymų, vyko aktyvi komunikacija su VJA vadovais ir atsakingais už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą darbuotojais. Tačiau įgyvendinant vidaus kontrolės reikalavimus VJA neišvengta nesklandumų: kai kurie VJA vėluoja nustatyti vidaus kontrolės politiką, kai kurie neatliko vidaus kontrolės analizės ir nepateikė vidaus kontrolės 2020 metais vertinimo, dar kiti laiku nepateikė arba pateikė nekokybiškai parengtą informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą juose.

Įsigaliojus Įstatymui, VJA vadovui atsirado pareiga 2020 metais nustatyti VJA vidaus kontrolės politiką – patvirtinti visą vidaus kontrolės įgyvendinimo mechanizmą VJA reglamentuojantį dokumentą. Išanalizavus VJA pateiktą informaciją, matyti, kad iki 2021 metų IV ketvirčio savo vidaus kontrolės politiką buvo nustatę 92,53 procento visų VJA (įskaitant pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), tačiau dėl įvairių priežasčių (COVID-19 pandemijos ir karantino režimo, žmogiškųjų išteklių trūkumo, kaitos, VJA pertvarkos, teisinio statuso, pavaldumo pasikeitimo ir kitų priežasčių) vidaus kontrolės politikos nustatymo VJA procesas vėluoja (40,57 proc. visų VJA savo vidaus kontrolės politiką nustatė 2021 metais, o 6,66 proc. VJA dar tik planuoja tai padaryti iki 2021 metų pabaigos). Grupės darbuotojai, teikdami konsultacijas VJA, visada pabrėžė vidaus kontrolės politikos – kaip VJA rizikų valdymo pagrindo – svarbą VJA veiklai ir skatino VJA neatidėliojant ją parengti ir patvirtinti.

Įgyvendindami vidaus kontrolę reglamentuojančių teisės aktų nuostatas VJA vadovai privalo užtikrinti, kad kiekvienais metais būtų atliekama VJA vidaus kontrolės analizė ir įvertinama vidaus kontrolė. Apibendrinus visų VJA pateiktus duomenis, galima teigti, kad savo vidaus kontrolę 2020 metais labai gerai įvertino 4,83 procento visų VJA, gerai – 89 procentai, patenkinamai – 1,93 procento, silpnai – 0,44 procento. Taigi dauguma VJA savo vidaus kontrolę vertina gerai (kai visa rizika nustatyta ir valdoma, bet yra vidaus kontrolės trūkumų, neturinčių neigiamos įtakos VJA veiklos rezultatams). Patenkinamą arba silpną vidaus kontrolės įvertinimą VJA dažniausiai lėmė VAT (CVAT) vidaus auditų, savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų, Valstybės kontrolės ir kitų audito vykdytojų atliktų auditų rezultatai ir nustatyti reikšmingi VJA veiklos trūkumai. Pažymėtina, kad dėl tam tikrų priežasčių (pavyzdžiui, kai kurie VJA buvo įsteigti tik 2020 metais, nevykdė

veiklos, vyko jų reorganizacija ir kt.) vidaus kontrolės 2020 metais neįvertino ir vidaus kontrolės vertinimo Finansų ministerijai nepateikė 3,77 procento VJA.

Siekiant padėti VJA tinkamai įgyvendinti teisės aktuose nustatytus vidaus kontrolės reikalavimus ir remiantis Finansų ministerijai VJA pateiktos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2020 metais VJA atlikta analize, taip pat atsižvelgiant į VJA darbuotojų keliamus klausimus dėl vidaus kontrolės, *VJA siūloma*:

1. Kai VJA vėluoja patvirtinti vidaus kontrolės politiką reglamentuojantį dokumentą ir siekiant tinkamo vidaus kontrolės sistemos veikimo visoje VJA valdymo srityje, *labai svarbu, kad VJA (įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA), kurių vidaus kontrolės politika dar nėra patvirtinta, ją parengtų ir patvirtintų iki 2021 metų pabaigos*, kad VJA teikiama informacija apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2021 metais VJA būtų objektyvi, kokybiška ir parengta laiku, be to, būtų įgyvendinti teisės aktų reikalavimai vidaus kontrolės srityje.

2. Siekdami laikytis vidaus kontrolės *dinamiškumo principo*, kuris reiškia, kad vidaus kontrolė turi būti nuolat tobulinama atsižvelgiant į pasikeitusias VJA veiklos sąlygas²³, VJA vadovai turi *užtikrinti*, kad *vidaus kontrolės politikos turinys būtų nuolat* (rekomenduotina – bent kartą per metus) *peržiūrimas ir atnaujinamas*, atsižvelgiant į vidaus kontrolės stebėsenos rezultatus.

3. Ministerijos, savivaldybės ir kiti VJA, turintys pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, turėtų *stiprinti vidinius komunikacinius kanalus* (t. y. tarp atskirų struktūrinių padalinių ir (ar) atskirų darbuotojų), taip pat *plėsti išorinius komunikacinius kanalus su pavaldžiais VJA* (t. y. bendradarbiauti su pavaldžių VJA darbuotojais, atsakingais už vidaus kontrolę) rizikos valdymo ir vidaus kontrolės srityse. Pažymėtina, kad visi VJA vidaus kontrolės dalyviai turėtų bendradarbiauti tarpusavyje dalindamiesi informacija, koordinuodami pastangas valdyti riziką, diegdami kontrolę ir tobulindami valdymą, tačiau jų funkcijos neturėtų dubliuotis.

4. VJA vadovai turėtų *užtikrinti, kad VJA būtų nuolat paskirti vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekantys darbuotojai*, kurie vykdytų reguliarią VJA veiklos sričių valdymo ir priežiūros veiklą pagal pavestas funkcijas, prižiūrėtų vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA ir jos atitiktį VJA vadovo nustatytai vidaus kontrolės politikai. Todėl labai svarbu, kad, keičiantis VJA organizacinei struktūrai, vykstant VJA personalo kaitai, būtų laikomasi *nenutrūkstamo funkcionavimo* vidaus kontrolės principo, kuris reiškia, kad *vidaus kontrolė turi būti įgyvendinama nuolat*²⁴. Taip pat pažymėtina, kad Finansų ministerija raštu²⁵ buvo prašiusi VJA *informuoti Grupę, jeigu einamaisiais metais pasikeičia VJA nurodyti kontaktiniai asmenys*, paskirti atsakingais už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą VJA (taip pat kitiems VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA šią informaciją turėtų teikti VJA, kuriam jie yra pavaldūs ir (arba) atskaitingi).

5. Atsižvelgiant į informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą 2020 metais VJA rengimo, teikimo ir tikslinimo praktiką ir siekiant užtikrinti šios informacijos surinkimą, apibendrinimą ir pateikimą laiku bei teikiamos informacijos kokybę, *siūloma, kad apibendrintos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA (įskaitant jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA) rengėjai būtų už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą VJA paskirti atsakingi*

---

²³ Įstatymo 5 straipsnio 5 punktas.

²⁴ Įstatymo 5 straipsnio 6 punktas.

²⁵ Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio 29 d. raštas Nr. (19.1E)-6K-2007377 „Dėl informacijos pateikimo“.

VJA darbuotojai (Finansų ministerijai nurodyti kaip kontaktiniai asmenys vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA priežiūros klausimais).

6. VJA vadovui, VJA administracijos padalinių ir VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA vadovams prireikus rekomenduojama *konsultuotis su VAT (CVAT) darbuotojais VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės klausimais*²⁶. Be to, atlikus VJA vidaus kontrolės analizę ir vertinimą, VJA vadovas gali siūlyti VAT (CVAT) atlikti tam tikrų VJA veiklos sričių vidaus auditą²⁷. Gerąją praktika laikoma, kai VAT (CVAT) darbuotojai, atlikę tam tikrų VJA veiklos sričių vidaus auditus ir nustatę dažnai pasikartojančius (sisteminio pobūdžio) VJA valdymo, rizikos valdymo, vidaus kontrolės trūkumus, informuoja apie juos kitų VJA administracijos padalinių, jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA darbuotojus tam, kad panašios klaidos nepasikartotų.

7. Atsižvelgdami į informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA 2020 metais rengimo, teikimo ir tikslinimo praktiką VJA vadovai turėtų *užtikrinti, kad atliekant VJA vidaus kontrolės analizę ir vidaus kontrolės vertinimą būtų atkreipiamas dėmesys į VAT (CVAT) atliktų vidaus auditų ir kitų VJA audito vykdytojų (savivaldybės kontrolės ir audito tarnybų, Valstybės kontrolės ir kt.) auditų rezultatus* (nustatytus trūkumus, rekomendacijų įgyvendinimo būklę).

8. VJA vadovai, už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atsakingi VJA darbuotojai *atlikdami vidaus kontrolės analizę ir vertinimą, pagal galimybes turėtų vadovautis Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis* viešojo sektoriaus subjektams²⁸. VJA, remdamiesi gairėse skelbiamomis bendrojo pobūdžio vidaus kontrolės sukūrimo, palaikymo ir jos vertinimo rekomendacijomis, gali pasirinkti kitus vidaus kontrolės ir jos vertinimo VJA kriterijus, atsižvelgdami į VJA veikos ypatumus ir gebėjimą valdyti prisiimtą riziką.

9. VJA vadovams siūloma *sudaryti sąlygas VJA darbuotojams tobulinti kvalifikaciją vidaus kontrolės ir rizikos valdymo srityse* ir taikyti kitas administracines, organizacines ir technines priemones. VJA, turintys pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA, turėtų būti suinteresuoti *didinti darbuotojų kompetenciją* rizikų valdymo ir vidaus kontrolės srityse, kad būtų laiku suteikta reikiama pagalba jiems pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA darbuotojams vidaus kontrolės diegimo ir įgyvendinimo klausimais.

Papildomai atkreiptinas VJA vadovų dėmesys į tai, kad siekiant teikiamos informacijos apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA objektyvumo, kokybės ir jos pateikimo laiku (nes dalis VJA teikdami informaciją už 2020 metus neatliko vidaus kontrolės analizės ir vertinimo, neužtikrino vidaus kontrolės trūkumų pašalinimo), turi būti užtikrintas Įstatyme²⁹ ir Apraše³⁰ VJA vadovui nustatytų reikalavimų vidaus kontrolės srityje įgyvendinimas.

Taip pat primename, kad Finansų ministerija, įgyvendindama Įstatymu ir kitais teisės aktais jai nustatytas funkcijas vidaus kontrolės srityje, yra pasirengusi spręsti klausimus, kylančius dėl vidaus kontrolės teisinio reguliavimo laikymosi ir jo tobulinimo.

---

²⁶ Įstatymo 7 straipsnio 4 dalis.

²⁷ Aprašo 25 punktas.

²⁸ Patvirtintos Bendradarbiavimo komiteto (kurį sudarė Valstybės kontrolė, Finansų ministerija, Savivaldybių kontrolierių ir Vidaus auditorių asociacijos, Lietuvos auditorių rūmai) 2014 m. birželio 13 d. posėdžio protokolu Nr. PT-30.

²⁹ Įstatymo 7 straipsnio 2 dalis.

³⁰ Aprašo 20 punktas.